

dinbilimleri

Akademik Araştırma Dergisi

e-ISSN: 1303-9199

CİLT / VOLUME: 24 SAYI / ISSUE: 3 ÖZEL SAYI / SPECIAL ISSUE
SAMSUN
ARALIK / SEPTEMBER 2024

Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi
Journal of Academic Researches in Religious Sciences
e-ISSN: 1303-9199
Cilt / Volume: 24 Sayı / Issue: 3 ÖZEL SAYI / SPECIAL ISSUE
(ARALIK / DECEMBER, 2024)

Sahibi ve Baş Editörü / Owner and Editor in Chief
Yavuz Ünal

Editörler / Editors
M. Fatih Genç / Büşra Nur Duran

Dizgi-Mizanpaj
Zübeyir Uçtaş

Dil Editörleri / Language Editors
Merve AR (İngilizce)
Nurdan Genç (Türkçe)

Yayın Kurulu / Editorial Board

Ahmet Müflih
Ali Ayten
Ayşe Zişan Furat
Bekir Özüdoğru
Cengiz Batuk
Hasan Atsız
Muhammed el-Gazalî
Muhammed Avad
Salim ez-Zehrani
Vejdi Bilgin
Yavuz Ünal
Yüksel Salman

Minsüte İslamic University
Marmara Üniversitesi
İstanbul Üniversitesi
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
International Islamic University
El-Cazira University
Umm Al-Qura University
Uludağ Üniversitesi
Ondokuz Mayıs Üniversitesi
Ankara Yıldırım Beyazıt Üniversitesi

Danışma Kurulu / Advisory Board

Abdullah Karahan (Prof. Dr.), Abdullah Karaman (Prof. Dr.), Adem Apak (Prof. Dr.), Adnan Demircan (Prof. Dr.), Ahmed İbrahim (Doç. Dr.), Ahmet Çakır (Prof. Dr.), Ahmet Koç (Prof. Dr.), Ali Bolat (Prof. Dr.), Alim Yıldız (Prf. Dr.), Asım Yapıcı (Prof. Dr.), Bahattin Dartma (Prof. Dr.), Bekir Zakir Çoban (Prof. Dr.), Burhanettin Tatar (Prof. Dr.), Celal Türer (Prof. Dr.), Celalettin Çelik (Prof. Dr.), Celalettin Vatandaş (Prof. Dr.), Cemil Hakyemez (Prof. Dr.), Ejder Okumuş (Prof. Dr.), Erkan Perşembe (Prof. Dr.), Ferit Uslu (Prof. Dr.), Gürbüz Deniz (Prof. Dr.), Halil Apaydın (Prof. Dr.), Halil İbrahim Haksever (Dr. Öğr. Üyesi), Halil İbrahim Şimşek (Prof. Dr.), Hamdi Mustafa (Dr. Öğr. Üyesi), Hasan Ayık (Prof. Dr.), Hasan Keskin (Prof. Dr.), Hatice Aynur Şahin (Doç. Dr.), Hişam el-Mekkî (Dr. Öğr. Üyesi), Irving Hexham (Prof. Dr.), İbrahim Hakkı İnal (Dr. Öğr. Üyesi), John L. Esposito (Prof. Dr.), Kadir Gürler (Prof. Dr.), Kaşif Hamdi Okur (Prof. Dr.), Kemal Ataman (Prof. Dr.), Kemal Özkurt (Doç. Dr.), Kemal Yıldız (Prof. Dr.), M. Doğan Karaçoşkun (Prof. Dr.), M. Mahfuz Söylemez (Prof. Dr.), Mahmut Aydın (Prof. Dr.), Mehmet Ali Kirman (Prof. Dr.), Mehmet Emin Ay (Prof. Dr.), Mehmet Evkuran (Prof. Dr.), Mehmet Mahfuz Söylemez (Prof. Dr.), Mesut Okumuş (Prof. Dr.), Metin Yılmaz (Prof. Dr.), Misbah Abdullah el-Bâkî (Doç. Dr.), Muhittin Düzenli (Doç. Dr.), Mustafa Alıcı (Prof. Dr.), Mustafa Arslan (Prof. Dr.), Mustafa Arslan (Prof. Dr.), Mustafa Öztoprak (Doç. Dr.), Mustafa Sarıbiyık (Prof. Dr.), Nevzat Aydın (Doç. Dr.), Nevzat Tartı (Prof. Dr.), Nevzat Yaşar Aşıkoğlu (Prof. Dr.), Nihat Dalgın (Prof. Dr.), Nimetullah Akın (Prof. Dr.), Perry Schmidt Leukel (Prof. Dr.), Recep Demir (Doç. Dr.), Recep Gün (Doç. Dr.), Remzi Kaya (Prof. Dr.), Saffet Köse (Prof. Dr.), Sair el-Hallak (Dr. Öğr. Üyesi), Salih Karacabey (Prof. Dr.), Salih Kesgin (Doç. Dr.), Semir Hatamle (Doç. Dr.), Seyfettin Erşahin (Prof. Dr.), Soner Gündüzöz (Prof. Dr.), Süleyman Turan (Doç. Dr.), Şevket Topal (Prof. Dr.), Şinasi Gündüz (Prof. Dr.), Şuayip Özdemir (Prof. Dr.), Talat Sakallı (Prof. Dr.), Werner Jeanrond (Prof. Dr.), Yakup Çoştur (Prof. Dr.), Yılmaz Can (Prof. Dr.), Yusuf Doğan (Prof. Dr.), Yusuf Ziya Keskin (Prof. Dr.), Zekeriya Güler (Prof. Dr.)

Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi (daad); yılda iki kez yayımlanan hakemli bilimsel süreli bir yayın organıdır. Dergide yayınlanan yazıların her türlü içerik sorumluluğu yazarlara aittir. Yazılar; yayıncı kuruluşun izni olmadan kısmen veya tamamen başka yerde yayınlanamaz. Dinbilimleri Akademik Araştırma Dergisi, altı ayda bir <http://dergipark.gov.tr/daad> adresinde yayınlanır. Derginin yayın dili Türkçe olup makalelerin tamamının 1/3'ünü aşmayacak şekilde İngilizce ve Arapça dillerinde yayın yapılabilir.

Yayın Yeri ve Tarihi:

Samsun, 31 Aralık 2024

Tasarım & Mizanpaj/Journal Design

db

İletişim Adresi/Mail address

e-mail: db@dinbilimleri.com **web:** <http://dergipark.gov.tr/daad>

e-ISSN: 1303-9199

İÇİNDEKİLER

MAKALELER / ARTICLES

EĞİTİM FELSEFESİ AÇISINDAN YAPAY ZEKÂ TEKNOLOJİLERİNE DAİR BİR OKUMA: POTANSİYELLER VE RİSKLER A Reading of Artificial Intelligence Technologies in Terms of Philosophy of Education: Potentials and Risks Hasan ÖZALP	1-28
YAPAY ZEKÂ (AI) TEKNOLOJİLERİNİN İSLAM EŞYA HUKUKU BİLGİSİ ÜZERİNE BİR DEĞERLENDİRME: CHATGPT VE GOOGLE GEMİNİ KARŞILAŞTIRMASI An Evaluation of Islamic Property Law Knowledge in Artificial Intelligence (AI) Technologies: A Comparison of ChatGPT and Google Gemini Hüseyin OKUR / Ahmet EKŞİ	29-54
YAHUDİLİĞİN YAPAY ZEKAYA YAKLAŞIMI VE CHATGPT'DE YAHUDİLİK The Jewish Approach to Artificial Intelligence and Judaism in ChatGPT İsmail TAŞPINAR	55-68
CHATGPT 4.0'İN TÜRK İSLAM EDEBİYATI METİN ŞERHİNDE DOĞRULUK DEĞERLENDİRMESİ Accuracy Evaluation of ChatGPT 4.0 in Text Annotation of Turkish Islamic Literature Ali CANÇELİK / İhsan ŞEN / Emrullah YAKUT	69-91
İSLAM FELSEFESİ ALANINDA YAPAY ZEKÂ MODELLERİNİN DEĞERLENDİRİLMESİ: CHATGPT – GOOGLE BARD Evaluation of Artificial Intelligence Models in the Field of Islamic Philosophy: ChatGPT-Google Bard Müzeyyen Asiye AYKIT	92-115
YAPAY ZEKÂ UYGULAMALARININ ORTAÖĞRETİM DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSİNDE KULLANIMI “İSLAM DÜŞÜNCESİNDE TASAVVUFİ YORUMLAR” ÜNİTESİ ÖRNEĞİ The Use of Artificial Intelligence Applications in Secondary Education Religious Culture and Ethics Course ‘Sufi Interpretations in Islamic Thought’ Unit Example Safinur GENÇ / Seyyid SANCAK	117-136

YAPAY ZEKÂ MODELLERİNİN HADİS TARİHİ SORULARINA VERDİĞİ YANITLARIN KARŞILAŞTIRMALI ANALİZİ: CHATGPT VE GEMİNİ ÖRNEĞİ Comparative Analysis of Artificial Intelligence Models' Responses to Hadith History Questions: The Case of ChatGPT and Gemini Mehmet AYHAN / Zülal KILIÇ	137-159
İBADETLERLE İLGİLİ FETVALAR VE YAPAY ZEKÂ UYGULAMALARI: KARŞILAŞTIRMALI BİR ANALİZ Fatwas Related to Worship and Artificial Intelligence Applications: A Comparative Analysis Sevim ÜNAL	161-192
CHATGPT'NİN İSLÂM CEZA HUKUKU ÖZELİNDE DEĞERLENDİRİLMESİ A Evaluation of ChatGPT in İslâmic Criminal Law Abdulguid AYKUL / Mohammed NURUL ALAM	193-212
HERETİK SAYILAN KİLİSELERE YAPAY ZEKANIN BAKIŞ AÇISI The Perspective of Artificial Intelligence on Churches Labeled as Heretical Dursun Ali AYKIT	213-232
TASAVVUF TARİHİ LİTERATÜRÜ VE YAPAY ZEKA PERSPEKTİFLERİ: KARŞILAŞTIRMALI BİR İNCELEME The Literature Of Sufi History And Artificial Intelligence Perspectives: A Comparative Study Ali İhsan KILIÇ	233-258
İLÂHİYAT FAKÜLTESİ ÖĞRENCİLERİNİN YAPAY ZEKA OKURYAZARLIK DÜZEYLERİ İLE YAPAY ZEKAYA YÖNELİK TUTUMLARI Artificial Intelligence Literacy Levels and Attitudes Towards Artificial Intelligence Among Theology Faculty Students Sümeyra BİLECİK KARACAN / Şeyma ÇİÇEK	259-292
YAPAY ZEKÂNIN DİN EĞİTİMİNDEKİ ROLÜ: FIRSATLAR, ZORLUKLAR VE GELECEĞE YÖNELİK ÇIKARIMLAR The Role of Artificial Intelligence in Religious Education: Opportunities, Challenges, and Future Implications Ali GÜL / Mete SİPAHİOĞLU	293-323

DİN EĞİTİMİ BİLİMİNİN TEMEL KONULARINDA CHATGPT YAPAY ZEKA UYGULAMA VERİLERİNİN GÜVENİLİRLİĞİ The Reliability of ChatGPT Artificial Intelligence Application Data in Fundamental Topics of the Field of Religious Education Ahmet ÇAKMAK / M. Fatih GENÇ / Abdurrahman HENDEK / Bahaeddin BUDAK	325-357
DİNİ BAĞLAMDA ROBOT KULLANIMI: BUDİST ROBOT RAHİP MİNDAR ÖRNEĞİ ÜZERİNDEN TUTUMLARIN NİTELİKSEL ANALİZİ The Use of Robots in the Religious Context: Qualitative Analysis of Attitudes on the Cases of Buddhist Robot Priest Mindar Meryem ŞAHİN	359-385
YAPAY ZEKÂ, DİNDE DİJİTALLEŞME, DİSTOPYA, DİJİTAL GÖZETİM VE BÜYÜK VERİ ÇERÇEVESİNDE NETFLİXTE “KÜBRA” DİZİSİNİN ANALİZİ Analysis of the “Kübra” Series on Netflix in the Framework of Artificial Intelligence, Digitalization in Religion, Dystopia, Digital Surveillance and Big Data Alptekin KESKİN	387-410
SİYER SAHASINDA SORULAN SORULARA YAPAY ZEKÂ MODELLERİNDEN GOOGLE GEMİNİ TARAFINDAN VERİLEN CEVAPLARA DAİR BİR ARAŞTIRMA A Study on the Answers Provided by Google Gemini, an Artificial Intelligence Model, to Questions Asked in the Field of Sirah Melek YILMAZ GÖMBEYAZ	411-440
RELIGION AND DIGITALISATION: A JOURNEY FROM TRADITION TO THE FUTURE Din ve Dijitalleşme: Gelenekten Geleceğe Bir Yolculuk Furkan DÜZENLİ	441-464
TEKNOLOJİ VE TEOLOJİNİN KESİŞİMİ: YAPAY ZEKA ÇAĞINDA KİMLİK VE ÖLÜMSÜZLÜK The Intersection Of Technology And Theology: Identity And Immortality In The Age Of Artificial Intelligence Gülsüm TURHAN	465-492
YAPAY ZEKÂ MODELLERİNİN TEFSİR TARİHİ ÖZELİNDE İNCELENMESİ Analysing Artificial Intelligence Models in the History of Tafsir Sevim GELGEÇ	493-519

YAPAY ZEKA VE DİN KONULU YAYINLARIN BİBLİYOMETRİK ANALİZİ Bibliometric Analysis of Publications on Artificial Intelligence and Religion Mustafa Fatih AY / İshak TEKİN	521-540
İLÂHÎ HİTAPTAN MAKİNE DİLİNE: KUTSAL METİNLERİN YZ İLE YENİDEN OKUNMASI From Divine Oration to Machine Language: Re-Reading Scriptures with AI Osman Kamil ÇORBACI	541-572
DİN KÜLTÜRÜ VE AHLAK BİLGİSİ DERSLERİNDE YAPAY ZEKÂ DESTEKLİ MODERN ÖĞRETİM YAKLAŞIMLARI Artificial Intelligence-Supported Modern Teaching Approaches in Religious Culture and Ethics Education Courses Sümeyra ARICAN	573-614
DİN EĞİTİMİNDE İÇERİK OLUŞTURMA VE KİŞİSELLEŞTİRİLMİŞ ÖĞRENME ARACI OLARAK CHATGPT ChatGPT as a Tool for Content Creation and Personalized Learning in Religious Education Yakup KAYA / Elif ELİYATKIN	615-646

EDİTÖRDEN

Değerli Okuyucular,

Günümüzde yapay zeka, insanlık tarihinin en köklü meselelerinden biri olan dinle karşılaştığında, düşünsel ufuklarımızı yeniden şekillendiren sorular ortaya çıkıyor. Teknolojik yenilikler, bir yandan dini pratiklerimizi ve anlayışlarımızı dönüştürürken, diğer yandan inanç sistemlerinin ve ahlaki değerlerin geleceği üzerine derin tartışmalar başlatıyor. Bu özel sayı, “Yapay Zeka ve İlahiyat: Yeni Paradigmalar” temasını merkeze alarak, çağımızın en karmaşık ve çok boyutlu konularından birini akademik bir derinlikte ele almayı amaçlamaktadır.

Yapay zeka, yalnızca teknolojik bir araç değil; aynı zamanda bilgiye, anlamaya ve değer yaratmaya dair yeni yaklaşımlar geliştiren bir paradigma olarak karşımıza çıkıyor. Bu bağlamda dini metinlerin yapay zeka ile analiz edilmesi ve yorumlanması, bilgiye erişimi kolaylaştırırken, otorite ve bağlamsallık gibi kritik soruları da gündeme getirmektedir. Aynı şekilde, bireyselleştirilmiş öğrenme araçları olarak yapay zekanın din eğitimindeki rolü, yenilikçi yaklaşımlar sunmakla birlikte ahlaki ve etik sınırları yeniden düşünmeyi gerektirirken, dijitalleşme ve yapay zekanın sosyolojik etkileri de dinin geleceğini şekillendiren önemli bir boyut olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu dönüşüm, modern dünyada inanç ve teknolojinin nasıl bir uyum içinde var olabileceğine dair yeni tartışmalar açmaktadır.

“Yapay Zeka ve İlahiyat: Yeni Paradigmalar” konulu bu özel sayımızda yer alan makaleler, disiplinlerarası bir yaklaşımla hem teorik hem de pratik sorunlara ışık tutmaktadır. Amaç, yapay zeka ve din arasındaki bu dinamik ilişkiyi akademik bir perspektifle ele alarak, okuyucularımız için yeni bir düşünce

zemini oluşturmaktadır. Bu vesileyle, özel sayının hazırlanmasında emeği geçen tüm yazarlarımıza, danışma kurulumuza ve hakemlerimize teşekkür ediyor; siz değerli okuyucularımıza ufuk açıcı bir okuma deneyimi diliyorum.

Saygılarımla
Prof. Dr. Muhammet Fatih GENÇ
Özel Sayı Editörü

